Något om taxeringsrutin i Stockholm

Av avdelningsdirektören Viktor Ryman

I Skattenytt 1/1 1967 beskriver förste taxeringsintendenten Erik Lilliesköld taxeringsrutinen sådan den utformats i lokala taxeringsnämnder i landsorten. Artikeln är enligt författaren i första hand ämnad som en handledning för nytillträdande TO. Taxeringsarbetet i Stockholm bedrivs emellertid på ett något annorlunda sätt än i landsorten, vilket huvudsakligen beror på skillnaden i taxeringsmaterialets beskaffenhet, fördelning av arbetsuppgifterna/rutingöromålen mellan TO, KO och lokala skattemyndigheten samt — fast i mindre mån — på den i Stockholm genomförda automatiska databehandlingen (ADB). Av tidningens redaktör har jag ombetts att i anslutning till Lilliesköld artikel redogöra för några av de väsentliga olikheterna.

Olägenheterna av en sådan processföring skulle bli särskilt kännbara vid ett system med allmän dispensprövning. På grund härav föreslår kommittén i regeringsrättslagen ett allmänt stadgande av innebörd att part, som klagar över kammarrätts avgörande, inte utan särskilda skäl får åberopa nytt bevis. Särskilda skäl, som motiverar att nya bevis får framläggas, bör anses vara för handen, när målet är sådant att officialprincipen gör sig starkt gällande vid utredningen. Likaså bör förbudet mot nya bevis inte gälla i fall, där part gör sannolikt, att han inte haft möjlighet att tidigare i processen åberopa visst bevis eller han eljest haft giltig ursäkt att inte göra det. Fullständig bevisning bör inte krävas rörande påstått hinder.

Instruktioner för TO/KO

Av Lilliesköld artikel att döma förekommer anvisningar från taxeringsintendenterna för taxeringsarbetets bedrivande tämligen sparsamt ute i länen. I det hänseendet är det däremot väl sörjt för Stockholms TO/KO, vilka genom förste taxeringsintendentens årliga cirkulärserie meddelas synnerligen omfattande och utförliga anvisningar om det mesta som är att iakttaga i fråga om såväl rutinarbeten som materiell granskning.

Längder

TO i landsorten förses med ett skrämmande antal längder jämfört med Stockholmskollegan. Gamla längder, nya längder och stomme till längder till ett antal av minst sju. Får TO också sig tillsänt debiteringslängder (årets, fjolårets, förfjolårets) så har han tio att brottas med. I Stockholm klarar sig TO/KO med en enda längd: inpricknings- och anmaningslängden (IAL) — innehållande förutom ett fullständigt personbestånd (= inkomstårets mantalslängd) bl. a. uppgifter om avdragsgilla skatter och avgifter. IAL framställs medelst ADB, därav finessen med debiteringsuppgifterna. Längden innehåller sålunda de uppgifter som behövs för kontroll av skatteavdrag m. m. samt för bestämmande av förvärvsavdrag och ortsavdrag. Den används också för

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:22

inprickning av deklarationer och för markering av anmaningsfall. Men IAL är i övrigt ej att jämföra med stomme till inkomstlängd. Sådan finns ej i Stockholm där längdföring sker med hjälp av ADB (deklarationsstans — magnetband — taxeringslängder).

Lokalnämndernas specialisering

De lokala taxeringsnämnderna i Stockholm utför den stora massan av de 620.000 taxeringarna. Emellertid är jämfört med landsorten, de särskilda taxeringsnämndernas antal stort och där taxeras alla de kategorier skattskyldiga vars deklarationer av olika skäl anses vara av mera invecklad beskaffenhet. Förutom rörelseidkare taxeras i särskild nämnd praktiskt taget alla fria yrkesutövare ävensom handelsresande, försäkringsinspektörer, skådespelare, delägare i fåmansbolag, utbor, utlänningar, dödsbon m. fl. skattskyldiga. Deklarationer med inkomst av jordbruk förekommer sparsamt i Stockholm men i den mån de finns och är av någon svårighetsgrad behandlas även de i särskild nämnd.

Även den särskilda fastighetstaxeringen, som i landsorten utgör en icke oväsentlig del av taxeringsarbetet, har i Stockholm anförtrotts åt speciella lokala nämnder vilka endast sysslar med detta slags taxering.

De lokala stockholmsnämndernas taxering kan därför sägas i stort specialiserad på löntagartaxering med en taxeringsrutin som starkt präglas av rutintaxering.

Arbetsfördelning TO — KO

Deklarationsmaterialet i lokalnämnderna uppdelas av överståthållarämbetet mellan TO och KO. I regel fördelas deklarationerna lika mellan nämndernas taxerare. Det förekommer dock att två eller flera KO förordnas i sådana nämnder där antalet deklarationer är ovanligt stort eller i de fall någon av taxerarna kan åtaga sig endast ett mindre pensum. TO och KO granskar var sina delar. KO handlar därvid "enligt uppdrag". Deklarationer med avvikelser, yrkanden om extra avdrag liksom skönstaxeringsfall överlämnas till TO för andrahandsgranskning, signerande och givetvis underrättelsemeddelande.

Denna arbetsfördelning som sedan länge praktiserats i Stockholm synes ej ha sin motsvarighet i landsorten där TO har huvudparten av granskningsarbetet med vad därtill hörer och KO endast har att utföra andrahandsgranskning och visst biträdesarbete. Stockholmssystemet fungerar bra. Antalet nämnder kan nedbringas avsevärt, KO:s arbete blir intressantare och en naturlig rekrytering för ordförandeposterna skapas. I sammanhanget bör påpekas att den teoretiska taxeringsutbildning som ämbetet meddelar och kräver, är densamma för TO och KO. Naturligtvis innebär inte ämbetets fördelning av taxeringsmaterialet att TO befrias från sitt ansvar enligt TF.

Lokala skattemyndighetens medhjälp

I taxeringsarbetet förekommande kansligöromål utförs i stor utsträckning av lokala skattemyndigheten. Samtliga deklarationer, kontrolluppgifter, uppskovsansökningar m. m. prickas av och nummersätts mot IAL (även s. k. efterkomster). Taxeringsmaterial hemkörs till och avhämtas om så önskas en gång i veckan hos taxeringsfunktionärerna. Anmaningar utskrivs och expedieras, skönstaxerings-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:22

omslag uppläggs och kompletteras med uppgifter om inbetald preliminär skatt. De slutliga avvikelsemeddelandena (rek) expedieras och lokala skattemyndigheten biträder i olika former med införskaffande av önskade uppgifter ur hos myndigheten förvarade längder och register.

Överhuvud taget eftersträvas i Stockholm att, i mån av resurser, avlasta från taxerarna kansligöromål som kan utföras av biträdespersonal. Åtskilliga enklare arbetsuppgifter, särskilt i de lokala nämnderna, kan dock ännu med fördel överflyttas från taxerarna till lokala skattemyndigheten till båtnad för det kvalificerade granskningsarbetet.

ADB

ADB har som ovan nämnts, mycket litet ändrat taxeringsrutinen för TO och KO. Visserligen ställs numera genom hålkortsstansningen strängare krav på tydlighet och likformighet vid ifyllandet av sammanställningarna på deklarationernas fjärdesidor men några ökade arbetsuppgifter kan inte sägas ha tillkommit. Däremot har i och med ADB, arbetet med den årliga inkomststatistiken överflyttats på lokala skattemyndigheten. Kontrolläsning av längder och deklarationer, i den mån sådan förekommer, har även helt lagts på lokala skattemyndigheten eftersom några taxeringslängder ej finns vid taxeringsperiodens slut, utan framställs först i augusti.

Beräkning av pensionsgrundande inkomst (pgi)

Till sist något om pgi-arbetet som utförs av TO och KO jämsides med taxering. När överståthållarämbetet förordnar TO och KO uppdrager ämbetet även åt dem att (mot särskilt arvode) biträda lokala skattemyndigheten med denna beräkning. Arbetsuppgiften hör ju ej ihop med taxeringsarbetet och utförs i landet i övrigt helt av lokala skattemyndigheten. Systemet har många fördelar och har fungerat bra. Pgi-beräkningen är praktiskt taget klar redan 30 juni mot eljest 30 september.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-26 22:02:22

Sammanställning över vissa allmänna avdrag samt ortsavdrag vid 1967 års taxering.

(Tabellen är hämtad från professor Muténs skrift Familjebeskattningen.)

	Ogift[1] utan hemmavarande barn under 18 år (f. 2/11 1948–1/11 1966)	Ogift[1] med hemmavarande barn under 16 år (f. 2/11 1950–1/11 1966)	Ogift[1] med hemmavarande barn mellan 16 och 18 år (f. 2/11 1948–1/11 1950)	Gift[1] som inte samtaxeras med sin make och haft hemmavarande barn under 16 år (f. 2/11 1950–1/11 1966)	Gift[1] som inte samtaxeras med sin make och haft hemmavarande barn mellan 16 och 18 år (f. 2/11 1948–1/11 1950)	Gift[1] man som samtaxeras med hustrun och saknat hemmavarande barn under 16 år (f. 2/11 1950–1/11 1966)	Gift[1] man som samtaxeras med hustrun och haft hemmavarande barn under 16 år (f. 2/11 1950–1/11 1966)	Gift[1] kvinna som samtaxeras med mannen och saknat hemmavarande barn under 16 år (f. 2/11 1950–1/11 1966)	Gift[1] kvinna som samtaxer med manne och haft hemmavaran barn under 16 år (f. 2/11 1950 1/11 1966)
Utskyldsavdrag enl. schablonberäkning	max. 2.250	max. 4.500	max. 4.500	max. 2.250	max. 2.250	Makarna gemensamt max. 4.500			
Avdrag för obl. avgift till allmän sjukförsäkring, avgiftsbeloppet dock lägst	min. 150	min. 150	min. 150	min. 150	min. 150	Makarna gemensamt min. 300			
Avdrag för försäkringspremier	max. 250	max. 500	max. 500	max. 250	max. 250	Makarna gemensamt max. 500			
Avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn under 16 år (skall styrkas med intyg av barnavårdsnämnd, barnavårdsman eller kommunal förtroendeman)	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/barn	max. 1.000/bar
Förvärvsavdrag[4] avseende inkomst av rörelse[5] eller eget arbete	—	300+25 % av inkomsten, dock sammanlagt max. 3.000	—	300+25 % av inkomsten, dock sammanlagt max. 3.000	—	—	—	300	300+25 % a inkomsten, dock sammanlag max. 3.00
Förvärvsavdrag[4] avseende inkomst av jordbruksfastighet	—	300+25 % av inkomsten, dock sammanlagt max. 3.000	—	300+25 % av inkomsten, dock sammanlagt max. 3.000	—	—	—	300[2]	1.000
Förvärvsavdrag[4] tillkommande gift man med inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse	—	—	—	—	—	300[2]	1.000[3]	—	—
Ortsavdrag	2.250	4.500	4.500	4.500	4.500	Makarna gemensamt 4.500			

[1] Med ogift jämställes änka, änkling, frånskild och sådan gift skattskyldig, som ingått äktenskap under beskattningsåret. För sådan gift skattskyldig, som inte samtaxeras med s make och som inte haft barn under 18 år, gäller samma regler som för barnlös ogift. Med gifta skattskyldig... likställes skattskyldiga som utan att vara gifta sammanlevt unc större delen av beskattningsåret, om de tidigare varit gifta med varandra eller har eller haft gemensamt barn. Sistnämnda regel tillämpas dock inte för det beskattningsår, unc vilket det förhållande inträtt, som motiverar behandlingen som gift skattskyldig.

[2] En förutsättning är, att hustrun utfört arbete i förvärvskällan för minst 300 kronors värde.

[3] En förutsättning är, att hustruns arbete i förvärvskällan motsvarat minst 300 kronors värde. Avdrag får ej åtnjutas med högre belopp än värdet av hustruns arbete i förvärv källan.

[4] *Maximibelopp:* Förvärvsavdrag får för makar gemensamt eller för ensamstående skattskyldig inte uppgå till högre belopp än sammanlagt det högsta av samtidigt ifrågakomman maximibelopp. Förvärvsavdraget får aldrig överstiga inkomsten i förvärvskällan eller av arbetet, i förekommande fall efter avdrag för omkostnader och — vid kommunalskat taxeringen — garantibelopp i förvärvskällan.

[5] En förutsättning är, att den skattskyldige varit verksam i rörelsen i ej blott ringa omfattning.

Frivillig särtaxering innebär inte någon avvikelse från här angivna regler.